

Шевчук В.М.,
доктор юридичних наук, професор кафедри криміналістики
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

КРИМІНАЛІСТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

Криміналістичне дослідження формування тактичних операцій має певне теоретичне й методичне значення, служить базою для розробки наукових рекомендацій, дозволяє глибше проникнути в сутність досліджуваної категорії, повніше й чіткіше, в розгорнутому вигляді побачити її зміст, окреслити закономірності та принципи побудови та їх реалізації. Відповідні наукові доробки тактичних операцій мають і вагоме практичне значення, оскільки виступають підставою для визначення особливостей їх застосування при розслідуванні різних злочинів у типових слідчих ситуаціях, що склалися на певному етапі розслідування. Все це зумовлює необхідність розроблення теоретико-прикладних основ формування і реалізації тактичних операцій, які слугуватимуть практичним працівникам як керівні настанови при побудові і здійсненні конкретної тактичної операції.

Формування тактичних операцій має відбуватися на підставі певних засад

та принципів, що зумовлюють розроблення теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо побудови і реалізації цих тактико-криміналістичних комплексів. Застосування тактичних операцій у кримінальному провадженні як організаційно-тактичних засобів, що ефективно використовуються для вирішення тактичних (проміжних) завдань, обумовлює потребу в їх розробленні з урахуванням системно-структурного та технологічного підходів[3, с.30-58].

Окрема теорія криміналістичних операцій має базуватись на принципах розробки рекомендацій із проведення окремих видів криміналістичних операцій. Тактичні операції у кримінальному провадженні повинні відповідати принципам криміналістики. Крім того, їх застосування у межах компонентів криміналістичної систематики вимагає підкорення принципам криміналістичної техніки, тактики і методики розслідування окремих видів злочинів. Тактичні операції повинні відповідати власним принципам планування, організації та проведення. Такого роду уявлення про принципи мають певну багатозначність їх інтерпретації. Щодо тактичних операцій, то йдеться як про принципи планування, організації та проведення цих засобів, так і про принципи окремої криміналістичної теорії тактичних операцій.

На наш погляд, до принципів тактичних операцій слід відносити ті керівні засади, які розроблені в теорії криміналістики із врахуванням природи цих комплексів, закономірностей їх функціонування. Власне принципами тактичних операцій слід вважати такі «центральні положення», які базуються на особливостях об'єкта дослідження і забезпечують можливість узагальнення та поширення отриманих знань на сферу слідчої та судової діяльності. Формування спеціальних принципів тактичних операцій, тобто таких, які притаманні лише цьому криміналістичному комплексу, має відбуватися із врахуванням принципів слідчої та судової діяльності, науки криміналістики в цілому.

До спеціальних принципів, які утворюють систему, розкривають сутність і забезпечують продуктивність побудови тактичних операцій слід віднести такі: комплексність, цілепокладання, детермінованість, структурованість, формалізованість, уніфікованість, адаптованість. Усі перелічені принципи тісно пов'язані між собою, доповнюють один одного та утворюють єдину систему вимог, необхідних для побудови кожної тактичної операції.

Побудова типових тактичних операцій в теорії криміналістики має відбуватися відповідно до певного різновиду злочинів, певного етапу їх кримінального провадження, слідчої ситуації, що склалася, і тих тактичних завдань, які з неї випливають. При цьому необхідно виходити з того, що кожний із зазначених чинників має свій ступінь впливу на процедуру побудови тактичних операцій. Неоднозначність детермінації стимулює необхідність більш докладнішого розгляду кожного з названих чинників з огляду на специфіку його впливу на побудову тактичної операції. Тому розроблення і дослідження зазначених питань слід вважати пріоритетним напрямом формування концепції тактичних операцій. На наш погляд, дослідження цієї проблеми потребує визначення взаємозв'язку «тактична операція - вид

злочину», проведення поглибленого аналізу криміналістичної характеристики злочину як інформаційної бази, впливу її елементів на планування та проведення тактичних операцій. Необхідність вирішення певних тактичних завдань вимагає аналізу, встановлення елементів криміналістичної характеристики злочину та забезпечує правильний вибір тактичного арсеналу слідчим, суддею. Тому аналіз, дослідження виду злочину набуває суттєвого значення для розслідування злочинів, як у методичному, так і в тактичному плані.

В теорії криміналістики проблема виокремлення стадійності (етапності) кримінального провадження у криміналістиці та з'ясування їх впливу на формування тактичних операцій ще не знайшла відповідного вирішення, а з урахуванням її суттєвого значення для формування концепції тактичних операцій і підвищення ефективності процесу розслідування (судового розгляду), вона вимагає більш активних наукових пошуків. На нашу думку заслуговує на увагу дослідження тактичних операцій за стадійністю кримінального провадження. За цією підставою слід виокремлювати: а) тактичні операції досудового розслідування; б) тактичні операції судового провадження; в) тактичні операції, що проводяться до початку досудового розслідування, зокрема, прикладом таких операцій може бути оперативнотактична операція: «Виявлення ознак злочину».

Для формування теоретичної концепції тактичних операцій і здійснення в практичній діяльності її положень особливого значення набуває ситуаційний підхід, який надає можливість використовувати в слідчій та судовій діяльності інформацію узагальненого характеру, найадекватнішу для вибору й адаптації типових тактичних рішень, що забезпечують оптимальне провадження по кримінальній справі. При дослідженні специфіки системи «слідча (судова) ситуація тактична операція» також необхідно виходити з того, що взаємозв'язок тактичної операції і слідчої (судової) ситуації є обоюстороннім і має двосторонній, багаторівневий і динамічний характер. Зокрема, рішення про доцільність проведення тактичної операції приймається на основі оцінки слідчої (судової) ситуації. У подальшому структура і спрямованість тактичної операції визначається характером слідчої (судової) ситуації, яка склалася на певному етапі розслідування. При цьому комплекс процесуальних та не процесуальних дій та заходів, які визначають структуру тактичної операції, може видозмінюватися (доповнюватися) залежно від ситуації, що склалася. Наприклад, якщо слідча ситуація, що склалася на момент розслідування, сприятлива, то ці обставини просто використовуються при застосуванні тактичної операції, а її сприятливі сторони враховуються під час планування і проведення такої тактичної операції. Якщо слідча ситуація несприятлива, то тактична операція покликана передусім змінити її в кращий бік, послабити її спрямованість, що протидіє розслідуванню, чи взагалі її усунути. Разом з тим несприятлива слідча ситуація може спонукати слідчого і до відмови від проведення тактичної операції у даний момент або взагалі. Якщо, наприклад, непродумані дії слідчого насторожили підозрюваного, то операція по затриманню його і спільників з речовим доказом може стати безрезультатною

[1, с.397]. Отже, слідча (судова) ситуація постійно здійснює певний управлінський вплив на будь-яку тактичну операцію. Пізнання і врахування цієї обставини дають змогу підвищити ефективність розроблених тактичних операцій. Тому у процедурі підготовки і прийняття рішення про проведення тактичної операції оцінка ситуації, що склалася, посідає одне із центральних місць[2, с.185].

У процесі кримінального провадження постають завдання пізнавального, процесуального, кримінально-правового, організаційного, тактико-психологічного, матеріально-технічного характеру. Ці завдання мають різний ступінь спільності, різний характер, мету та засоби їх вирішення, серед яких важливе місце займають тактичні операції. Крім того, у системі чинників-детермінантів побудови тактичних операцій тактичні завдання найбільше наближені до об'єкта впливу і безпосередньо визначають його мету, спрямованість, зміст і структуру.

Тактична операція спрямована на вирішення тактичного завдання, під яким слід розуміти ситуаційно зумовлену проблему, яка потребує свого вирішення у процесі розслідування, обумовлену предметом доказування і передбачає застосування тактичних засобів (тактичних прийомів, тактичних комбінацій, тактики слідчих (розшукових) дій, тактичних операцій). Такі завдання є проміжними, тобто виникають між основними, розташовані між ними і доповнюють, уточнюють останні. Проміжний характер тактичних завдань обумовлює локальність вирішуваних питань. На наше переконання виокремлення тактичних завдань доцільно здійснювати з врахуванням стадійності кримінального провадження: а) тактичні завдання досудового розслідування; б) тактичні завдання судового провадження; в) тактичні завдання, що потребують свого вирішення до початку досудового розслідування, наприклад, тактичні завдання виявлення ознак злочину. До зазначених тактичних завдань розробляються відповідні тактичні операції.

Таким чином, подальше наукове дослідження криміналістичної концепції тактичних операцій має не лише теоретичне, а й вагоме практичне значення. Чітке уявлення про теоретико-прикладні основи формування тактичних операцій та їх успішне застосування у кримінальному провадженні слугує подальшому розвитку теорії криміналістики, вдосконаленню методичних рекомендацій щодо розслідування злочинів, судового розгляду матеріалів кримінального провадження, практичній реалізації тактичних операцій, спрямованих на оптимізацію слідчої та судової діяльності.

Література:

- Белкин, Р. С. Курс криминалистики : учеб. пособие для вузов / Р. С. Белкин. 3-е изд., доп. М.: ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право, 2001. - 837 с.

- Чебуренков, А. А. Общетеоретические положения и практические аспекты криминалистической тактики / А. А. Чебуренков. М. : Юрлитинформ, 2008. - 240 с.

- Шевчук В. М. Тактичні операції у криміналістиці: теоретичні засади формування та практика реалізації: монографія / В. М. Шевчук. — Х. : Вид. агенція "Апостіль", 2013. - 440 с.

**НАУЧНО-ИНФОРМАЦИОННЫЙ ЦЕНТР «ЗНАНИЕ»
СБОРНИК НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ**

**IV МЕЖДУНАРОДНАЯ ЗАОЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
«РАЗВИТИЕ НАУКИ В XXI ВЕКЕ»**

(24.07.2015)

1 часть

г. Харьков 2015

© Научно-информационный центр «Знание»

УДК 082
ББК 94.3

Сборник публикаций Научно-информационного центра «Знание» по материалам IV международной заочной научно-практической конференции: «Развитие науки в XXI веке» г. Харьков: сборник со статьями (уровень стандарта, академический уровень). – Д. : научно-информационный центр «Знание», 2015. – 140с.

Тираж – 100 шт.

УДК 082
ББК 94.3

Издательство не несет ответственности за высказанные мнения авторов, которые являются их личными убеждениями и воззрениями.

Контактная информация Организационного комитета конференции:

Научно-информационный центр «Знание»

Электронная почта: events@nic-znanie.org.ua

Официальный сайт: nic-znanie.org.ua

Содержание

ГЕОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Турапов М.К., Жанибеков Б.О., Умматов Н.Ф. ТЕКТОНОФИЗИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ САРВАК-ГАВАСАЙСКОЙ ПЕРСПЕКТИВНОЙ ПОЛОСЫ	6
---	---

ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Алехина Н. Н., Напрасникова А. А. ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОСТАВА ОРГАНИЧЕСКИХ КИСЛОТ В ПОДКИСЛЕННОМ ЗЕРНЕ РЖИ	10
Брайловський В.В., Пислар І.В. ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГІЇ ДОЩУ	12
Карлов В.А. СПОСОБ И УСТРОЙСТВО ДЛЯ ИЗМЕРЕНИЯ КОМПЛЕКСНОГО КОЭФИЦИЕНТА ОТРАЖЕНИЯ В СВЧ ДИАПАЗОНАХ	15
Еркебаев М.Ж., Машанло Р.Л., Шаужанов А., Жунис Д. ОПРЕДЕЛЕНИЕ РЕОЛОГИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК ПИЩЕВЫХ МАСС ПРИ ПЕРЕМЕННОМ ДАВЛЕНИИ.....	19
Лазарева Л.П., Московская И.В. АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ВЕТРО- ПЫЛЕЗАЩИТНЫХ ЭКРАНОВ НА ТЕРРИТОРИЯХ ОТКРЫТЫХ УГОЛЬНЫХ СКЛАДОВ В МОРСКИХ ТЕРМИНАЛАХ	22
Бурлов В.Г., Филиппов В.П. О ВОЗМОЖНОСТИ ГАРАНТИРОВАННОГО УПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВЫМ РАЗВИТИЕМ СОЦИАЛЬНЫХ И ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМ.....	27
Фык А. И. МАТЕМАТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ПРОЦЕССА ХАОТИЗАЦИИ СИГНАЛА В ЦЕПОЧКЕ НЕЛИНЕЙНЫХ УСИЛИТЕЛЕЙ ПРИЕМНОГО УСТРОЙСТВА...	32

СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ НАУКИ

Россихіна-Галича Г.С. ЗАХИСНІ МЕХАНІЗМИ РОСЛИН КУКУРУДЗИ ГІБРИДУ КАДР 267МВ ЗА ДІЇ ГЕРБИЦИДІВ.....	37
--	----

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Алакозова П.Е. СУТНІСТЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕС-МОДЕЛІ ТА АЛЬТЕРНАТИВНІ ЕКОНОМІЧНІ КАТЕГОРІЇ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	40
Богатирьова Є. М. МОНІТОРИНГ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВПЛИВУ ПОДАТКОВИХ РЕФОРМ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	43
Жукова Д. А. АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕТАПІВ РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	48

Касимова Л.И. ПРИМЕНЕНИЕ ДИНАМИЧЕСКОЙ НЕЙРОСЕТЕВОЙ МОДЕЛИ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ БАНКРОТСТВ В УПРАВЛЕНИИ РЕСТРУКТУРИЗАЦИЕЙ КРЕДИТНОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ	52
Клейменов К. С. РЫНОК ЗЕМЛИ: ЕГО ОСНОВНЫЕ ФУНКЦИИ И СПЕЦИФИКА.....	56
Корнієцький О.В. ЗАСТОСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ТА МІЖРЕГІОНАЛЬНИХ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ РУХУ ТОВАРІВ	59
Кузенко О.Л. ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ЗА РІВНЯМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ	62
Овечкина Е. П. МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА	66
Орел В.М. КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД В ПРОМИСЛОВОМУ СВИНАРСТВІ	70
Савельева А.С. ФОРМИРОВАНИЕ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ПРОИЗВОДИТЕЛЯ КАК ПРЕДПОСЫЛКА ПОЛИТИКИ ИМПОРТОЗАМЕЩЕНИЯ В РОССИИ	74
Станкевич І.В. РОЛЬ КОНЦЕПЦІЙ TQM ТА СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНОГО МАРКЕТИНГУ В УПРАВЛІННІ НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ОСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ	78
ФИЛОСОФСКИЕ НАУКИ	
Богомолец О.В. ПЕРСПЕКТИВИ МОСКОВСЬКОЇ ІКОНОПИСНОЇ ТРАДИЦІЇ В СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНСЬКОГО «НАРОДНОГО ПРАВОСЛАВ'Я».....	84
Демиденко Э.С. СМЕНА ЭВОЛЮЦИИ ЖИЗНИ НА ЗЕМЛЕ И НЕОБХОДИМОСТЬ НОВОЙ ОРИЕНТАЦИИ В ИССЛЕДОВАНИЯХ	88
Макухин П. Г. К ВОПРОСУ УТОЧНЕНИЯ СМЫСЛООБРАЗУЮЩЕГО ПРИНЦИПА РУССКОГО КОСМИЗМА: ПРИНЦИП КОСМИЗМА, АКТИВНОЙ ЭВОЛЮЦИИ, ЭВОЛЮЦИОНИЗМА, ГЛОБАЛЬНОГО ЭВОЛЮЦИОНИЗМА ИЛИ КОЭВОЛЮЦИИ?.....	93
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ	
Лисенко О. А. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ СИСТЕМНІ ВІДНОШЕННЯ В ЮРИДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	99
Мехасюк С.Э. ОБРАЗ ГОВОРЯЩЕГО В РОМАНЕ Л.АНДРЕЕВА «ДНЕВНИК САТАНЫ»	103

Мірошниченко І. Г. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АБРЕВІАТУР У СТИСЛИХ ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОГО МАС-МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ.....	106
Скрильник С.В. НЕГАТИВНИЙ ПРОЯВ МОВНОГО КОНТАКТУ У НЕХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ.....	110
Церцвадзе М.Г. ПЕРЕВОД КАК МЕТОДИЧЕСКИЙ ПРИЁМ ПРИ ОБУЧЕНИИ РУССКО МУ ЯЗЫКУ В ИНОСТРАННОЙ (ГРУЗИНСКОЙ) АУДИТОРИИ	113
ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ	
Авдеев О.Р. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРОТИДІІ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН ТА ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ.....	117
Алексеева С. В. СЕМИНАР КАК ОСОБОЕ ЗВЕНО В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ЮРИДИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН	121
Колесников Ю.А., Бочарова Н. Н. АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВАЯ РЕФОРМА ЗАЩИТЫ ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ	125
Муратов К.Д. ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ НОРМ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ПРАВА ПРИ ПЕРЕДАЧЕ ПРЕДМЕТОВ И ДОКУМЕНТОВ (ВЕЩЕСТВЕННЫХ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ) В ПОРЯДКЕ ВЗАИМНОЙ ПРАВОВОЙ ПОМОЩИ ПО УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ	130
Савчук М. Є. ДЕЯКІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА СТАТТЯМИ 389 ТА 390 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	135
Шевчук В.М., КРИМІНАЛІСТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ	137